

ASFALTBELÄGGNING OCH –MASSA

Bestämning av nötningsmotstånd enligt Prallmetoden

Bituminous pavement and mixture. Determination of abrasion by studded tyres.

1. ORIENTERING
2. SAMMANFATTNING
3. UTRUSTNING
4. PROVBEDNING
5. PROVNING
6. BERÄKNING
7. PRECISION
8. RAPPORT

1. ORIENTERING

Denna metod är avsedd för bestämning av slitagevärde hos asfaltbetong genom kulnötning. Provkroppen kan vara framställd på laboratoriet eller uttagen ur en beläggning genom borring.

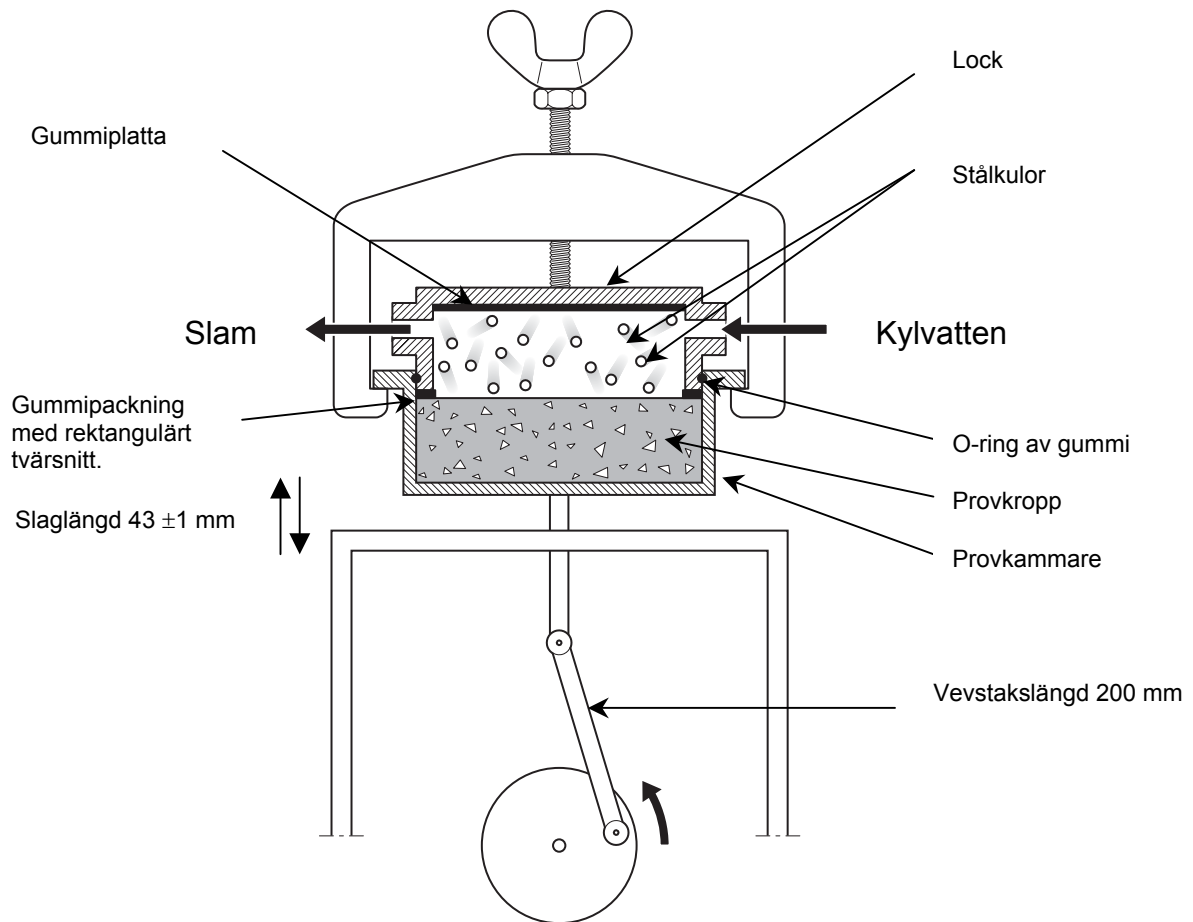
2. SAMMANFATTNING

En cirkulär cylindrisk provkropp med diameter 100 mm och tjocklek 30 mm tempereras till provningstemperaturen +5 °C. Efter temperering utsätts provkroppen för slitage under 15 min av 40 st stålkulor. Volymförlusten av det bortnötta materialet i cm³ bestäms och benämns slitagevärdet.

3. UTRUSTNING

- 3.1 Slitageutrustning, se figur 1. Slaghöjden skall vara 43 ± 1 mm. Vevstakslängden skall vara 200 ± 5 mm. Utrustningen skall vara monterad på ett betongfundament, vars massa skall vara minst 100 kg, alternativt vara fast monterad i betonggolvet.

Anm: Används gummifötter skall dessa vara av sådan kvalitet att utrustningen ej kommer i självsvängning.

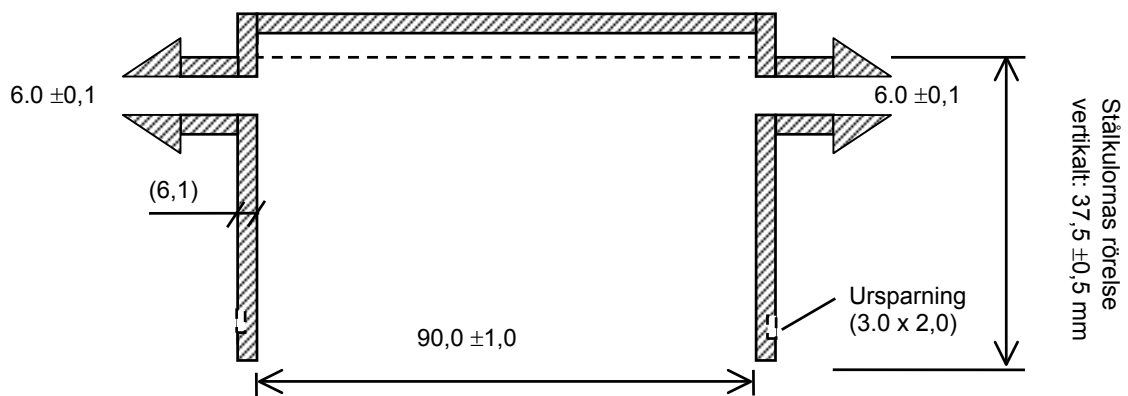
Figur 1. Principskiss slitageutrustning

- 3.2 Locket till provkammaren, se figur 2, skall vara av rostfritt stål av kvalitet SS 2333 eller bättre (ISO 683/13-11).
- 3.3 Ståltving, justerbar med en skruv, för fastsättning av locket till provkammaren.
- 3.4 Sfäriska kulor av rostfritt stål tillverkade enligt ISO 3290-1975 och med diametern $12,0 +0,1/-0,5$ mm (t.ex SKF RB 12 RS). Kulornas HRC-hårdhet skall vara mellan 63 och 66.
- 3.5 Tolk för kontroll av stålkulornas minsta tillåtna diameter på 11,50 mm.
- 3.6 Gummipackning av NBR-kvalitet med ytterdiameter $102 \pm 0,2$ mm, innerdiameter $87,4 \pm 0,2$ mm och tjocklek $6,3 \pm 0,1$ mm för skydd av provkroppens kanter.

Gummiplatta till lock ($\text{Ø } 90,0 \times 2,0$ mm), Neophren.

O-ring av gummi för tätning mellan lock och provkammare ($\text{Ø } 90,0 \times 3,0$ mm), NBR-kvalitet.

- 3.7 Vattenbad för kylvattnet och för att temperera provkropparna i 5 ± 1 °C.
- 3.8 Våg med noggrannhet högst 0,3 g och avläsbarhet 0,1 g.
- 3.9 Pump med kapacitet minst 2,0 l/min

Figur 2. Lock, rostfritt stål. Mått inom parentes är förslag på lämpliga mått.

4. PROVBREDNING

Tillverka eller borra upp minst fyra provkroppar med en diameter på 100 ± 2 mm. Kapa provkropparna till en höjd på 30 ± 3 mm.

Vid kapning skall ytorna bli någorlunda jämna och parallella. En viss försiktighet tas vid kapningen så att inte kantbitar av provkroppen slås bort.

4.1 Laborietillverkade prov

Provning sker på sågad yta.

4.2 Borrprov

Provning sker på osågad yta.

5. PROVNING

Skrymdensitet bestäms enligt FAS Metod 427 eller FAS Metod 448 beroende på massatyp.

Temperera provkropparna i minst 5 timmar i 5 ± 2 gradigt vatten. Innan en vattenlagrad provkropp placeras i slitageutrustningen torkas den av med en fuktig trasa och vikten bestäms.

Gummiringen läggs ovanpå provkroppen och 40 st stålkulor läggs innanför gummiringen. Kylvattnet som skall ha temperaturen 5 ± 1 °C skall rinna kontinuerligt genom provkammaren med ett flöde av $2,0 \pm 0,2$ liter/min.

Provningen utförs under 15 min med ett varvtal av 950 ± 10 varv/min.

Direkt efter avslutad körning sköljs provkroppen i kallt vatten och den vattenlagrade provkroppens vikt bestäms enligt samma förfarande som innan provning.

6. BERÄKNING

Beräkna slitagevärdet enligt följande:

$$S = \frac{m_1 - m_2}{\gamma}$$

S = Slitagevärde	cm ³
m ₁ = provkroppens vikt före provning	g
m ₂ = provkroppens vikt efter provning	g
γ = skrymdensitet på provkroppen	g/cm ³

Ange enskilda slitagevärden med 1 decimal och medelvärdet i hela cm³.

7. PRECISION

Godta värdena, om variationskoefficienten (standardavvikelsen/medelvärdet*100) av fyra undersökta provkroppar ej överstiger 15%. Undersök ytterligare två provkroppar om skillnaden är större. Stryk eventuella extremdata enligt FAS Metod 015.

På borrprov avgörs från fall till fall om strykning och/eller ny provning skall utföras.

Beräkna aritmetiska medelvärdet ur alla godtagna värden.

Följande precisionsdata erhöles vid en svensk ringanalys 1998. (VTI notat 58-1998)

- Repeterbarhet, $r = 15\%$

- Reproducerbarhet, $R = 20\%$

(r och R enligt ISO 5725-2:1994)

8. RAPPORT

Rapportera

- a) att bestämningen utförts enligt denna metod
- b) om bestämningen utförts på laboratorietillverkade prov eller på borrhov
- c) vilken packningsmetod som använts vid laboratorietillverkning av provkroppar
- d) skrymdensitet (γ), samtliga enskilda värden samt medelvärden med tre decimaler i g/cm^3
- e) slitagevärde, enskilda värden med 1 decimal och medelvärden i hela cm^3